

Svensk Betalningskontroll AB
Box 9085
400 92 Göteborg

Beslut efter tillsyn enligt inkassolagen (1974:182) - indrivning mot omyndiga

Datainspektionens beslut

Svensk Betalningskontroll AB bryter mot 4 § inkassolagen genom att inte ha fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Svensk Betalningskontroll AB bryter mot 4 § inkassolagen även genom att inte se till att den hos bolaget som har till uppgift att kontrollera grunden för fordringar har tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund är juridiskt hållbar.

Datainspektionen förutsätter att Svensk Betalningskontroll AB snarast vidtar åtgärder som leder till att bolaget fångar upp alla fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och kontrollerar grunden för dessa innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Datainspektionen förutsätter vidare att Svensk Betalningskontroll AB snarast vidtar åtgärder för att läka personalens konstaterade kunskapsbrister och på nytt kontrollerar grunden i förhållande till nu gällande rätt i de hos bolaget pågående ärendena mot personer som var omyndiga när fordran uppkom.

Ärendet avslutas, men kan komma att följas upp.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har uppmärksammats på att Svensk Betalningskontroll AB (nedan Betalningskontroll) under första halvåret i år har ansökt om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten i ett ärende i vilket svaranden var omyndig då fordran uppkom. Detta, i kombination med att det idag finns relativt få sätt för en omyndig person att bli skuldsatt, ledde till att Datainspektionen beslutade att inleda tillsyn mot Betalningskontroll. Syftet med tillsynen var att granska Betalningskontrolls rutiner kring indrivning av fordringar som uppstått innan gäldenärens myndighetsdag.

Betalningskontroll har uppgett i huvudsak följande.

Vid filinläsning verifierar Betalningskontroll gäldenärens namn och personnummer mot uppgifterna i ett kreditupplysningsföretags register. Betalningskontroll avser att framöver helt automatisera denna kontroll.

Om gäldenären är omyndig vid registreringstillfället får handläggaren en varning och blir på det sättet uppmärksammad på att gäldenären är omyndig. Om gäldenären var omyndig då fordran uppkom, men är myndig vid registreringstillfället, ges ingen varning. Att åstadkomma en stringent kontroll i denna del anser Betalningskontroll vara förenat med flera problem. Betalningskontroll anser att en gäldenär som är myndig när inkassokravet upprättas själv kan kontakta bolaget och invända mot kravet.

När det gäller det ärende i vilket Betalningskontroll har ansökt om betalningsföreläggande under första halvåret i år fick bolaget in detta i en stor fil från sin uppdragsgivare. Bolaget missade att köra en automatisk kontroll av gäldenärerna i just denna fil. Det hade tagit orimligt lång tid att kontrollera alla ärendena manuellt.

Den rättsliga grunden för kapitalfordran i det uppmärksammande ärendet är ett uteblivet besök hos en vårdgivare. Betalningskontroll anser att det inte fanns grund för att kräva gäldenären i fråga på betalning.

Då den beskrivna kontrollen sker med jämna mellanrum och det inte är vanligt att bolagets datorprogram missar att varningsmarkera har Betalningskontroll inte några andra ärenden mot omyndiga gäldenärer. Om så är fallet har bolagets datorprogram varnat varpå bolaget har kontrollerat ärendet och adresserat kravet till den omyndige gäldenärens föräldrar eller förmyndare.

Betalningskontroll ska alltid köra en automatisk kontroll av de filer som bolaget uppdragsgivare skickar in, så att liknande problem inte uppstår igen.

Betalningskontroll har härutöver lämnat en redogörelse för bolagets rutiner vid bedömning av om ett ärende ska läggas upp när gäldenären var omyndig då fordran uppkom. Av den framgår bland annat att bolaget aldrig registrerar ett ärende om gäldenären inte har fyllt 16 år, men att så skett i det uppmärksammade ärendet. När det gäller personer som har fyllt 16 år, men inte 18 år, hänvisar bolaget till den omyndiges möjlighet att råda över medel enligt 9 kap. 2a-3 §§ föräldrabalken. Bolaget talar vidare om en uppluckring av reglerna om begränsad rättshandlingsförmåga genom rättspraxis, att det när det gäller vardagliga företeelser av mindre värden har skett en förskjutning från tidigare krav på överförmyndarens samtycke till att idag alltmer beakta förmyndarens samtycke och att föräldrars samtycke i allt högre grad presumeras.

Skäl för beslutet

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 4 § inkassolagen ska inkassoverksamhet bedrivas i enlighet med god inkassosed. Vad som är god inkassosed framgår av 5-11 §§ inkassolagen, Datainspektionens allmänna råd Tillämpning av inkassolagen och Datainspektionens praxis i inkassofrågor.

En inkassoåtgärd bör inte vidtas om det finns sannolika skäl för att en fordran inte är lagligen grundad eller om fordran annars framstår som obefogad (8 § inkassolagen).

I Datainspektionens allmänna råd finns följande generella uttalande om kraven på kontroll av grunden för en fordran enligt god inkassosed. Vid ett stort inflöde av kravärenden gällande en viss typ av fordringar kan en förenklad granskning av kravunderlaget ske hos inkassoombudet. Nya uppdragsgivare bör dock kontrolleras mer noggrant. Uppdragsgivare som inkassoombudet erfarenhetsmässigt vet har en redovisning som kan vara mindre noggrann ska också kontrolleras mer regelmässigt. Inkassoombudet bör aldrig nöja sig med ett avtalsvillkor i förhållande till sin uppdragsgivare som säger att uppdragsgivaren svarar för att fordran är lagligen grundad (allmänna råden, s. 18-19).

När det gäller just omyndiga personer och kontrollen av fordran säger god inkassosed att om den av uppdragsgivaren utpekade gäldenären är omyndig,

eller var omyndig då fordran uppkom, bör inkassoombudet alltid kontrollera att det faktiskt är den omyndige som är gäldenär (allmänna råden, s. 20).

De senaste årens lagändringar och rättspraxis har lett till att det numera finns få sätt för en omyndig person att bli skuldsatt. Mot den bakgrunden har det blivit än viktigare att kontrollera grunden för en fordran som riktas mot en person som var omyndig då fordran uppkom. Om man bortser från vissa speciella typer av fordringar, anser Datainspektionen att det numera finns skäl att alltid utgå från att en fordran riktad mot en person som var omyndig då fordran uppkom saknar laglig grund. Om ett inkassobolag inte genomför en kontroll av grunden för fordran i den situationen finns det stor risk för att bolaget vidtar inkassoåtgärder utan att det finns laglig grund för fordran. Datainspektionen anser därför att god inkassosed innebär att ett inkassobolag bör ha fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd. En förutsättning för att sådana kontroller ska kunna fungera korrekt är att den hos bolaget som har till uppgift att utföra kontrollen har tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund är juridiskt hållbar.

Bedömning av Betalningskontrolls rutiner

Betalningskontroll har ingen rutin för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom, men som vid tiden för registrering hos bolaget är myndiga. Vidare har Betalningskontrolls rutin för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som är omyndiga vid registreringstillfället fallerat. Det har hittills fått till följd att bolaget felaktigt har ansökt om betalningsföreläggande mot i vart fall en person.

Datainspektionen konstaterar därför att Betalningskontroll agerar i strid med god inkassosed, och bryter mot 4 § inkassolagen. Datainspektionen förutsätter att Betalningskontroll vidtar åtgärder som leder till att bolaget fångar upp alla fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och kontrollerar grunden för dessa innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Kontrollen av grunden för dessa fordringar kräver juridiska kunskaper. Det yttrande som Betalningskontroll har lämnat visar att personalen hos bolaget saknar grundläggande kunskaper om i vilka situationer en omyndig person faktiskt kan bli skuldsatt. Datainspektionen konstaterar att Betalningskontroll även på detta sätt agerar i strid med god sed, och även därigenom bryter mot 4 § inkassolagen.

Om Betalningskontroll avser att fortsätta driva in fordringar mot personer som var omyndiga när fordran uppkom förutsätter Datainspektionen att bolaget snarast vidtar åtgärder för att läka personalens kunskapsbrister i denna del. Datainspektionen förutsätter vidare att Betalningskontroll går igenom samtliga hos bolaget pågående ärenden mot personer som var omyndiga då fordran uppkom och kontrollerar att grunden för respektive fordran är förenlig med nu gällande rätt.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning, om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt. Även Justitiekanslern får överklaga beslutet för att tillvarata allmänna intressen. Tiden för överklagande för Justitiekanslern räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Kristina Svahn Starrsjö efter föredragning av juristen Malin Fredholm. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschefen Catharina Fernquist deltagit.

Kristina Svahn Starrsjö

Malin Fredholm